

COMMUNIO

Slovo na cestu

Sestry a bratři,
když při bohoslužbě vyznáváme: „**Vstoupil do nebe, sedí po pravici Otce,**“ vyznáváme svou víru v nebe, kam nás předešel náš vzkříšený Pán. Člověk naší doby se samozřejmě trochu zdráhá přijmout víru v nebe, zdá se být příliš dětinská, primitivní a jednoduchá. V co tedy věříme a jak to bude vypadat?

Pro někoho je nebe nepředstavitelné bez jeho oblíbeného psa nebo kočky, pro jiného je zase nepředstavitelné s někým, kdo jinak věří, nebo je mu prostě protivný. Lidská fantazie umí mnoho, ale ať je sebeodvážnější, ve svých představách nebe vykreslit nedokáže. Ty nejmělejší sny o štěstí, kterých jsme schopni, jsou jen nepatrnou jiskřičkou světla, které nás čeká v Boží přítomnosti. „Co oko nevidělo a ucho neslyšelo, co ani člověku na mysl nepřišlo, připravil Bůh těm, kdo ho milují.“ Ale to je asi tak všechno, co o nebi můžeme říct.

Dnes už se usmíváme představě o tříposchodovém světě a můžeme tu nacházet tři dimenze lidského bytí. Na skutečnost nebe ale myslíme proto, že v Ježíši Kristu Bůh a člověk vstoupili v jednotu. Nebe je dotek Boha a člověka. Proto je víra v Ježíšovo nanebevstoupení rozhodující pro pochopení lidské existence na onom světě, ale také rozhodující pro porozumění tomuto světu. Jak se tyto dva světy mohou sejít, jak může mít člověk lidský vztah k Bohu, jak může Nekonečný slyšet konečného, všemohoucí omezeného? A odpovědí je Ježíš Kristus, který se stal jedním z nás, aby obnovil to původně zamýšlené Boží přebývání s námi v lásce.

Kristus své dílo dokončil, znovu odchází a vzdaluje se od nás se slibem, že se zase vrátí na konci věků. Ale ten konec věků bude jen dokončením toho, co jsme si sami připravili. Těm, kterým dobrota, láska, Boží přítomnost nepřinesla radost na zemi, nenajdou ji ani v nebi. Kdyby byli v nebi, byli by tam omylem. Všechna náboženství mají svůj způsob jak se dostat do nebe. Většinou je to žebřík nebo schodiště – je to vlastně primitivní představa – nahoru a dolů. V egyptských mýtech stoupá faraó do nebe po schůdkách pyramidy. Zlaté žebříky najdeme zase v buddhistických knihách Indie nebo Japonska, v Číně mluví Konfucius o 7 stupních k nebeské dokonalosti a něco podobného zná i islám.

Bible zná také žebřík – Jákobův. Ale po tom biblickém žebříku člověk sám od sebe nikam nestoupá. Ten unavený poutník s kamenem pod hlavou vidí žebřík, který je naopak spuštěn z nebe na zem, a v andělech jdoucích oběma směry se tu setkává božské s lidským. Naopak svévolné stoupání babylónských věží je odsouzeno a odcizuje lidi sobě navzájem. Biblická cesta k dokonalosti je v Božím sestupování, v Boží cestě k nám. Člověk může vystoupit do nebe, když Bůh nejdřív sestoupí k němu.

Právě tak se k nám nebe vrací v Kristu. Jen mít oči, které to rozpoznají. Ten, kdo neumí otevřít oči do dálky, vidí jen sebe sama a to je uboze málo. Proto voláme Ducha svatého, aby nás té duchovní krátkozrakosti zbavil. A pak najednou zjistíme, že nebe není beznadějně daleko a vysoko, jak jsme si mysleli. Že se nevzdaluje, ale přichází, aby obnovilo nás

Obsah

svět, náš život, naši přítomnost – a dalo jí rozměr budoucnosti, věčnosti. A tak Ježíš vzdalující se od nás, je od té chvíle přicházející.

„Proč tu stojíte a díváte se do nebe?“ ptají se andělé zkoprnělých učedníků, hledících na vzdalujícího se Ježíše. Ta otázka je vlastně výčitkou. Jejich pohled na Ježíšova záda je pohledem do minulosti. Církev nejen vzpomíná, ale musí i očekávat. Žije z naděje, že se uskuteční to, co se ještě nestalo. Žije v jistotě, že nejen minulost, ale i budoucnost bude plná Krista. Kristova církev sice myslí na nebe, ale stojí na zemi a dívá se na zem. Země přece bude jevištěm budoucí Kristovy slávy. A to je naděje nanebevstoupení: Maranatha. Přijď, Pane Ježíši!

Tak jako učedníci na hoře nanebevstoupení se cítíme mnohdy i my: sami a bezradní. Hledíme do nebe s otevřenými ústy. Ježíš je daleko a my jsme slabí. Ale ten, který odešel, přece zase přijde. A my jsme jeho svědky. A celý život církve: její učení, kázání, svátosti, její opravdovost, její bolesti i radosti, její síla i slabost, její rození i umírání – je pokračováním Ježíšova života skrze Ducha svatého v nás. Právě to musí platit o církvi, která chce žít prvokřesťanskými ideály a hořet ohněm Ducha svatého!

Přeji Vám blízkost toho, který vstoupil na nebesa a nepřestal být jedním z nás.

Váš

Homilie 4

Starokatolický kongres 2014 5

Jak a proč platit církevní příspěvek? 6

Komuniké o znovupřijetí Starokatolické církve mariavitů do Utrechtské unie 8

Rozhovor s Marií Podolákovou... 9

Dějiny českého starokatolictví 12

Máme opravdu otevřeno?.....16

Zprávy.....18

COMMUNIO – vydává Starokatolická církev v ČR, Na Bateriích 27, Praha 6, 162 00
ISSN 1805-1243

Registrační číslo MK ČR E 20002.

Vyšlo 17. 6. 2014

tel. 224 319 528

e-mail: stkat@starokatolici.cz

www.starokatolici.cz

Za toto číslo zodpovídá redakční rada.

Náklady na výrobu tohoto čísla činí 20 Kč. Děkujeme za příspěvek na papír a tisk.

Grafická úprava a DTP: Marek Bárta

Neoznačené fotografie archiv redakce.

„Poslechni jejich hlas a ustanov nad nimi krále,“ odpověděl Samuelovi Hospodin.

Lidé chtěli po Samuelovi ustanovení nového krále z více dobrých důvodů: Samuelovi synové nebyli pro vedení národa dostatečně působiví. Doufali, že panovník sjednotí jednotlivé kmeny, které měly vlastní vůdce a jejichž spolupráce byla obtížná. Král měl podle nich vytvořit jednotnou armádu a stmelit národ. Zároveň se tak chtěli Izraelité vyrovnat okolním národům. Všechna tato očekávání jsou naprosto pochopitelná a minimálně z lidského hlediska na nich není nic špatného. Problém je však v tom, že Izraelci tak odmítají svého jediného vládce Hospodina, jako by skrze svou nedůvěru a nepochopení dávali najevo, že jim nestačí.

Přestože Hospodin prostřednictvím Samuela lid varuje, jaké bude mít jeho rozhodnutí následky, vyžadují Izraelité, kteří si od politického sjednocení slibují větší prosperitu, svého krále. Snaží se tak nahradit lidskými prostředky to, čeho by mohli v plnosti dosáhnout jen s pomocí Boží, kdyby uznali, že jejich jediným vládcem je Hospodin. Hlavním problémem totiž není nefunkční politické zřízení, ale neposlušnost vůči Bohu a jen skrze dobrovolné přijetí Boha jako svrchovaného vládce by situace došla nápravy. Izraelité se snaží dobro a prosperitu vměstnat do vlastních politických představ, kterým rozumějí, namísto toho, aby s pokorou přijali Boží plán, kterému nikdy plně porozumět nemohou. Přesto Hospodin nechává Samuela, aby udělal všechno, co lidé žádají.

I v Matoušově příběhu o uzdravení nemocného se setkáváme s nepochopením. Ježíš byl

nařčen z rouhání, protože ze své moci odpustil nemocnému hříchy. Ježíš se však na učitele zákona neoborí. Na místo toho potvrdí svou reálnou moc odpouštět hříchy a nemocného vyzve, aby vstal a šel domů. Vykoná tak zároveň zázrak, který je všem srozumitelný a nad kterým všichni užasnou. Na rozdíl od chvíle, v níž mocí svého Otce odpustil nemocnému hříchy, a v níž se mu žádné velké odezvy od davu nedostalo.

V příběhu je však ještě jeden pozoruhodný moment. Hned na začátku se objevují čtyři muži, kteří museli podat heroický výkon, aby svého ochrnutého přítele dopravili k Ježíšovi. Nosítka přinesli k domu, vylezli na střechu, rozebrali ji a nemocného spustili dolů a to vše pro druhého. Celý zázrak by se nestal bez jejich ochoty pomoci nemocnému.

I my jsme jako Izraelité stále v pokušení zahrnovat Boha do našich plánů a snažit se ho natlačit do našich omezených představ a strategií. A Bůh nám i přesto ve svém nekonečném milosrdenství dává svobodu. Svobodu, při níž však musíme mít stále na paměti, že následky svých činů si ponese sami. A pak bychom možná mohli více dávat pozor na to, co si přejeme a za co se modlíme, abychom nebyli nemile překvapeni, až naše modlitby budou vyslyšeny. A namísto toho se můžeme snažit přiblížit klidu a vyrovnanosti lidí, kteří se plně vydávají vůli Boží, na kterou se jako na jedinou můžeme doopravdy spolehnout. Možná bychom někdy udělali lépe, kdybychom se místo velkých plánů, do nichž se Boha snažíme vměstnat a v jejichž pozadí je často jen naše vlastní chtění, s vědomím vlastní nedostatečnosti a s pokorou rozhlédli

Jak a proč platit církevní příspěvek?

Účast na životě starokatolických obcí s sebou již mnoho let nese i povinnost platit tzv. církevní příspěvek. Tento příspěvek, kterým mimo jiné dáváme najevo svou příslušnost ke Starokatolické církvi v ČR, byl schválen synodou církve již v roce 1999.

Vzhledem k tomu, že vznikají nové obce a filiálky, křtem či přestupem přibývají nové farníci, považujeme za vhodné jednou za čas tento příspěvek na stránkách Communia připomenout. A nejde jen o to připomenout tuto „dobrovolnou povinnost“, ale především objasnit či upřesnit na co je tento příspěvek dále využíván.

Připomínám, že tento příspěvek ve výši 365 Kč/rok by měli hradit všichni starokatolíci s výjimkou dětí a sociálně slabých. Někdo pošle přesně onu symbolickou korunu za každý den v církvi, někdo pošle sumu větší. Velká část členů církve však nepošle nikdy nic. Podle našich odhadů aktuálně tento příspěvek platí bohužel méně než polovina dospělých a aktivních členů farností.

Z rozhodnutí výše uvedené synody platí, že vybrané prostředky jsou určeny výhradně pro vnitřní potřebu církve. Polovina z 365 Kč je příspěvkem farní nebo filiální obce na ústředí církve, polovina (v případě většího příspěvku celý zbytek) zůstává pro potřeby obce.

Menší obce vyberou do 10 000 Kč ročně, ty větší zhruba dvojnásobek. Pro zajímavost uvádím, že příspěvky všech obcí dohromady nečiní ani jedno procento nákladů církve. Mnohem více se vybere během sbírek při

bohoslužbě nebo na základě darů církvi. Nicméně ne každý se může pravidelně bohoslužeb své farnosti účastnit a ne každý chce platit v hotovosti při nebo po bohoslužbě. Proto je v níže uvedené tabulce uvedeno i bankovní spojení v případě, že má farnost bankovní účet. U každé farnosti nebo filiální obce je uvedena i osoba, které lze příspěvek zaplatit v hotovosti.

O způsobu využití finančních prostředků pak rozhoduje farář či administrátor po dohodě s farní radou. Konkrétně se jedná o účely, které většinou slouží společnému úmyslu farníků, jako je nákup svíček, mešního vína, výzdoby kostela, koupě či oprava varhan (kláves), anebo například zařízení sloužící k údržbě okolí fary a kostela (sekačka na trávu, sazenice květin, barva), to znamená, že se pořizují věci, které slouží více méně všem. Výjimečně jsou peníze z těchto příspěvků využívány na úhradu nájmu nebo cestovného farníků například na synodu. Konkrétní údaje z vaší farnosti lze získat u faráře či administrátora, u členů místní farní rady, případně pokladníka.

✉ Jiří J. Konvalina

Kontaktní údaje pro zaplacení církevního příspěvku:

farnost / filiálka	Kontaktní osoba nebo osoba přijímající hotovost	Číslo bank. účtu (VS = RČ)
Brno	pokladní Hana Tomanová, příp. Miroslava Klimová	—
Břidličná	pokladní Jaroslava Charvátová	—
Český Těšín	administrátor Andrzej Mizia Cezary	—
Desná	administrátor Karel Koláček	—
Havlíčkův Brod	pokladní Noemi Kosourová	neuveдено
Jablonec n. N.	pokladník Vladimír Řeňč	195558011/0300
Jihlava	pokladní Miroslava Čapková, příp. farář Martin Čapka	200108905/0300
Pacov	farář Grzegorz Żywczok	—
Pelhřimov	farář Grzegorz Żywczok	2200450486/2010
Praha (Nalezení sv. Kříže, sv. Rodina)	pokladník Petr Brzobohatý	1922906399/0800
Praha (sv. Máří)	pokladník Zuzana Peterová	204167267/0300
Soběslav	pokladní Alena Vondrášková nebo administrátor Aleš Svoboda	—
Strakonice	pokladník Václav Karas	—
Šumperk	pokladní Zdena Körmendyová	—
Tábor	pokladní Alena Sassmannová nebo účetní Helena Kabešová	160866911/0300
Varnsdorf	farář Roland Solloch	35-923323369/0800
Zlín	pokladní Marie Forgáčová, příp. Pavel Benedikt Stránský	4862576001/5500
Ordinariát		1922898309/0800

Komuniké o znovupřijetí Starokatolické církve mariavitů do Utrechtské unie

Mezinárodní biskupská konference na svém jednání z 1. dubna 2014 rozhodla o znovupřijetí Starokatolické církve mariavitů v Polsku do Utrechtské unie starokatolických církví. Při té příležitosti byla uzavřena následující dohoda:

Dohoda o znovupřijetí Starokatolické církve mariavitů do Utrechtské unie starokatolických církví

Biskupové Utrechtské unie starokatolických církví vyhlásují svou připravenost k opětovnému přijetí Starokatolické církve mariavitů do Unie. Odvolávají se při tom na zprávy a doporučení komise pro dialog, která v letech 2007 až 2014 vedla rozhovory o možnosti znovupřijetí a na následující tři přísliby ze strany církve mariavitů.

Během dialogu bylo ze strany církve mariavitů naznačeno, že je připravena na základě dohody z 80. let 20. století vypustit z vyznání víry filioque.

Církev mariavitů oznamuje svou připravenost k tomu, aby byla při revizi stanov, na které se v současné době pracuje, vypuštěna pasáž týkající se neposkrvněného početí Mariina. Církev mariavitů připravuje v současné době synodu, na níž budou mít hlas i laici. Zároveň s tím budou při zmiňované revizi stanov nově přidána ustanovení týkající se této synody.

Tyto přísliby znamenají, že mariavitští biskupové mohou současný statut IBK z roku 2001 a následně i Utrechtské prohlášení z roku 1889 bez výhrad přijmout.

Přestože se církev mariavitů skládá z několika biskupství a má několik biskupů, musí být z hlediska statutu IBK nahlížena jako jedna diecéze, protože v současné době je její Generální kapitula jediným rozhodovacím orgánem. Proto se v současné době členství se všemi právy a povinnostmi vztahuje pouze na vedoucího biskupa. Ostatní biskupové jsou na jednáních IBK vítáni jako hosté.

Členství vedoucího biskupa začíná podpisem statutu IBK při nejbližší vhodné slavnostní příležitosti.

Do této doby jsou biskupové církve mariavitů a Utrechtské unie vyzýváni k tomu, aby tuto dohodu podepsali.

☒ Wislikofen / Švýcarsko, 1. dubna 2014

Rozhovor s...

Marií Podolákovou

Marií Podolákovou asi všichni známe hlavně jako manželku otce biskupa Podoláka. Letos 31. května oslavila 90. narozeniny. Jaké jsou vzpomínky této ženy statečné, kterou v ní otec biskup našel? Tak jsem kromě přání všeho nejlepšího k jejímu významnému jubileu položila paní Podolákové stále žijící ve Cvikově pár otázek.

Vzpomenete si, jaké bylo Vaše první setkání s tehdy ještě ne otcem biskupem Podolákem? Jak na Vás zapůsobil jako osobnost?

První setkání? To je jednoduché. Já byla studentkou gymnázia, „otec biskup“ mým zповědníkem. Jako -náctileté děvče vychovávané v římskokatolické rodině mě ani nenapadlo dívat se na kněze a svého zповědníka jako na muže. Už je to strašně dávno, vzpomenout si na myšlenky dospívající dívky v té době. Všechny jsme pošilhávaly po pohledných chlapcích a mužích, ale více dětsky než je tomu dnes. Je jisté, že se mi líbil od první chvíle na pohled (výběr zповědníka -náctileté dívky byl jistě ovlivněn podvědomě i sympatiemi lidskými), ale vím jistě, že jako kněz mne od první chvíle fascinoval. Na první pohled a poslech vždy jednoduchý, upřímný a srozumitelný a zároveň hluboce věřící, chápající, laskavý a vtipný. Slyšeli jste ho jistě kázat v češtině – na některá jeho kázání se prostě

nedá zapomenout, ale stejně lehce plný víry a zaujetí kázal v němčině a latině.

Pak musím ještě vzpomenout i na jeho roztomilou nedokonalost v jiných oborech, například v matematice.

A co první setkání se starokatolickou církví? Oslovila Vás tato církev jako taková nebo jste jen „poslušně“ následovala svého muže?

První setkání se starokatolickou církví? Po odchodu otce biskupa z Olomouce, kde jsme se seznámili, jsem věděla, že odešel do Prahy a že přešel ke starokatolické církvi. Měl k tomu jistě dost důvodů jiných, ale kdyby se nestal starokatolíkem, tak já bych se nestala paní Podolákovou. Pro mne bylo dost jednoduché pochopit, že celý život „otce biskupa“ byl určen službě Bohu, pro mne bylo štěstí, že muž, kterého jsem milovala, chtěl žít se mnou, chtěl se mnou mít dvanáct dětí (jako apoštolů) a chtěl se mnou prožít prostý lidský život.

Rozdíly mezi církvemi chápu ne jako teologové, ale jako věřící člověk. Bůh je jen jeden. „Otec biskup“ vystudoval a stal se knězem v římskokatolické církvi, měl k ní po celý život velmi blízko, já chodím na mši svatou do kostela římskokatolického dodnes – tam nahoře se lidé jistě nedělí podle církvi.

Po volbě Augustina Podoláka jako správnice biskupství, jste se museli přestěhovat do Varnsdorfu. Jak na Vás toto město působilo a jaká byla atmosféra ve farní obci?

Stěhování do Varnsdorfu bylo pro mě samozřejmé. Následovala jsem svého muže. V té době jsme měli již tři děti. Pro ně bylo skvělé stěhovat se blíž k přírodě a zdravému vzduchu. Tehdy jsme nevěděli, co všechno nás ještě čeká. Atmosféra v obci? Můj první pocit byl, že budeme šťastní, věřících bylo dost, zejména německy mluvících. Byl to nový začátek na novém místě. Těšili jsme se.

Jak jste prožívala 50. – 60. léta v církvi? Neměla jste během ústrků a pronásledování chuť se vším „praštit“?

50. – 60. léta v církvi, ústrky a pronásledování? Na to nerada vzpomínám. Všichni jistě máme nebo jsme někdy měli chuť se vším praštit, život jde ale dál navzdory všem nepřijemnostem. Ale v šedesátých letech přišel do církve chlapec jménem Dušan Hejbal!

Jak jste prožívala volební synodu v roce 1968? A zpozorovala jste nějakou změnu na svém muži, když se vrátil po svém vysvěcení na biskupa z Utrechtu?

Synoda v roce 1968? Všichni jsme se tehdy na chvíli nadechli. Tehdy jsem měla pocit, že všechno konečně nabralo správný směr. Volební synoda v roce 1968 – zpětně ji mohu označit výhradně jako vůli Boží, i přes existenci skrytých nepřátel.

Svěcení v Utrechtu jsem byla přítomna i já. „Otec biskup“ tehdy již vůbec neslyšel, takže jsem mu vše překládala a psala do bloku (na to si jistě někteří ještě dnes vzpomínají). A po svěcení tisíckrát všem kolem sebe se ujetím vyprávěl vše, co se před svěcením, při svěcení a po svěcení dělo. Všechno o přátelích z ostatních zemí, všechno o sveticím arcibiskupovi... Byl nadšený, plný elánu a nápadů.

Šedesátý osmý rok působil jako závan čerstvého svobodného vzduchu, ale pak opět přišlo příškrčení, ústrky a zákaz veřejného působení Vašeho muže. Jak jste se vyrovnali s touto ztrátou naděje a dalším téměř dvacetiletým obdobím temna?

Léta po osmašedesátém? Opravdu věřící člověk se vyrovná se vším, všechna trápení a ústrky přece měly nakonec smysl. I tehdy se ti opravdu věrní scházeli, mladí studovali a připravovali se na svou službu. A přes všechna trápení, způsobená bazilišky, vyrůstal základ nové církve. O tom všem by jistě lépe vypovídal Dušan – byli si velmi blízcí, my jsme s ním prožívali honbu za přežitím rodiny, Dušan byl jeho nadějí do budoucnosti, nadějí pastýře, který ví, že život má svůj začátek a konec a že pastýřskou hůl je komu předat...

A pak přišel zlomový rok 1989 a následující rok synoda obnovy. Váš muž nastartoval nový život církve. Jak ji nyní vnímáte? Co říkáte na pokračovatelskou činnost současného biskupa Dušana Hejbala?

Děkuji Bohu, že se „otec biskup“ roku 1989 a synody obnovy dožil a mohl se startování nového života církve radostně účastnit. Všechny tehdejší spory se s časovým odstupem zdají malicherné. Ti věrní zůstali, nesou pochoděň rozžatou předky, tedy i „otcem biskupem“, dál. Po všech tahanicích a strastech máme biskupa Dušana, který „otce biskupa“ nikdy nezradil. „Otec biskup“ si to vřdycy přál, všichni poctiví v církvi si to přáli, a z Boží vůle se tak stalo. Biskup Dušan je dobrý pastýř, jeho práce si vážím a modlím se za něho.

A nemůžu opomenout, letos v květnu jste oslavila 90. narozeniny, k nimž Vám přeju všechno nejlepší. Když se ohlédnete zpátky na těch 90 let Vašeho života, je něco co byste změnila či udělala jinak?

Člověk nemá přemýšlet, co by byl býval ve svém životě změnil. Všechno, za co jsem se styděla nebo jsem pokazila, říkám Bohu při svaté zpovědi. Raději se dívejme do budoucnosti a mějme se rádi.

„Otec biskup“ se na nás jistě dívá, a usmívá se AMORE PACEM – LÁSKOU MÍR!!!

Děkuji za rozhovor.

☒ *Monika Mádlová*

Dějiny českého starokatolictví

(seriál pro Communio)

1. díl: prehistorie a předchůdci

Starokatolické hnutí, které na našem území vzniklo v reakci na I. vatikánský koncil a jeho nová dogmata o papežské neomylnosti a universálním juridikčním primátu římského biskupa, nespadlo jen tak z čistého nebe. V prvním díle našeho nového seriálu o dějinách starokatolíků na našem území se podíváme na některé církevní myšlenkové a reformní proudy, které vznik starokatolické církve připravily a více či méně bezprostředně s ním souvisí.

Dědictví Josefa II.

V německém a francouzském jazykovém prostředí se koncem 17. a počátkem 18. století rodí takzvaný osvícenský reformní katolicismus. Ten se snažil spojit impulsy dřívějších církevně opravných hnutí a především dát víru a církevní život do souladu s tehdy moderní osvíceneckou filosofií a nároky „zdravého rozumu“. Pro naše území je nejvýznamnější ta podoba osvíceného reformního katolicismu, kterou výrazně zformovala církevně-státní praxe započatá za vlády Marie Terezie (vládla 1743–1780) a dokončená za Josefa II. (vládl 1780–1790). Toto státně-reformní hnutí je známé pod názvem josefinismus.

Josef II. chápal katolickou církev jako nástroj osvěty národa a prostředek k posílení jednoty státu a mravní výchově obyvatel. Aby církev mohla vykonávat tuto úlohu, musela být v Josefových očích její prvotní loajalita směřována k panovníkovi a nikoliv k papeži, který v té době byl zároveň i světským vládcem svého vlastního státu. Proto Josef II. důsledně

prosazoval nezávislost biskupů na Římu a z katolických duchovních udělal v zásadě státní úředníky. Aby se zajistila kvalita duchovenského vzdělání podle osvícenských principů, byly zřízeny generální semináře pro vzdělávání duchovenstva, které byly vyňaty z jurisdikce jednotlivých biskupů a byly přidruženy k universitám. Takto vzniklé akademicko-teologické prostředí umožnilo vymanění se z již poněkud úpadkové scholastiky, kterou propagoval zejména jezuitský řád, a otevřelo cestu novým teologickým směrům, které se opřely o vyvyšování středověkých autorit, zejména Tomáše Akvinského, začaly čím dál tím více vracet k ideálu staré církve a patristiky, zejména k dílu sv. Augustina. Toto tvůrčí teologické prostředí, které se kromě našeho území prosazovalo i v dalších zemích, zejména na německých a francouzských universitách, našlo své dva nejvýznamnější reprezentanty v osobách Johanna Michaela Sailera a Johanna Adama Möhlera.

Döllingerovi učitelé

Johann Michael Sailer se narodil roku 1751 a zemřel roku 1832. V roce 1780 se stal profesorem dogmatiky v Ingolstadtu a v roce 1784 byl povolán jako profesor etiky a pastorální teologie do Dillingenu. Sailer odmítl zastaralou scholastickou teologickou terminologii a ze středověku pocházející metodu teologické práce, která podle jeho názoru nevyhovovala nárokům moderní doby, a svůj koncept pastorální teologie začal odvozovat přímo z Bible a z praxe rané církve. Roku 1829 byl

Johann
Michael Sailer

ustanoven biskupem Regensburgu a v této funkci se zasloužil o rozšíření osvětského reformního katolicismu v Bavorsku. Johann Adam Möhler se narodil roku 1796 a zemřel roku 1838. Studoval v Ellwangenu a v Tübingenu, kde se také roku 1828 stal profesorem. V roce 1825 vydává své nesmírně vlivné dílo *Jednota v církvi aneb princip katolicismu*, v němž na svou dobu velmi originálně definuje katolicismus na základě svědectví patristiky a do popředí staví jednotu ducha církve oproti jednotě těla, tedy nadřazuje věrnost myšlenky a čistému katolickému učení nad prostou a bezmyšlenkovitou věrnost organizačnímu zřízení a církevní hierarchii. Oba dva tito teologové měli rozhodující vliv na formování osobnosti Ignáce von Döllingera (1799–1841), který se stal duchovním otcem starokatolického hnutí po I. vatikánském koncilu. Zejména Seilerova osobnost mladého Döllingera – jak sám vzpomíná – velmi formovala a oba své učitele von Döllinger ideově následoval a dále rozvíjel jejich příklon ke staré církvi a patristice. Zastával pojetí katolictví širší než jen omezené na pouhou jurisdikční poslušnost hierarchii s papežem v čele a výrazně propagoval princip autonomie jednotlivých národních církví. V roce 1826 byl von Döllinger povolán na nově

Möhlerův přelomový spis o jednotě církve

vzniklou mnichovskou universitu a brzy se stal jedním z nejuznávanějších katolických teologů své doby. O jeho roli v předvečer I. vatikánského koncilu a o jeho významu pro vznikající starokatolické hnutí budeme podrobněji pojednávat v některém z dalších dílů tohoto historického seriálu.

Severní Čechy – centrum reforem

Z celé habsburské říše se reformní snahy josefinismu nejlépe a nejtrvaleji prosadily právě na našem území. Jedním z nejvýznamnějších center, kde se myšlenky moderního katolicismu hluboce uchytily, byly severní Čechy. Tento převážně německy mluvící region procházel v té době bouřlivým vývojem spojeným s rozvojem městského osídlení a prvních forem industrializace. Vzniká zde silná středostavovská vrstva relativně dobře materiálně zajištěného a poměrně vzdělaného městského obyvatelstva, u které reformní katolicismus nacházel velmi dobrý ohlas. A není proto divu, že právě tento region a právě tyto sociální vrstvy se po roce 1870 staly jádrem rodícího se starokatolického hnutí.

Za prvního významného představitele osvětského reformního katolicismu v českých zemích bývá považován profesor filosofické fakulty pražské university Karel Heinrich

Herl. Grimm & Seibt.

Karel Heinrich Seibt

Seibt, který zde začal učit jako první laik a nejezuita, a dokonce místo latiny začal užívat národního jazyka (němčiny), a jeho žáci broumovsko-břevnovský benediktýnský opat Štěpán Rautenstrauch a vyšehradský probošt a pozdější litoměřický biskup Ferdinand Kindermann. Všichni tři pocházeli z německy hovořící oblasti severních Čech a zanechali zde výraznou stopu například v tom, že propagovali rozvoj kvalitního školství v regionu.

holandská spojka

Dalším faktorem, který napomohl šíření osvícenství zejména v sudetském prostoru, byl pozdní jansenismus, který zde našel velmi pozitivní odezvu. Šlo o církevně reformní hnutí, které kořenilo ve Francii a později v Nizozemí a vyznačovalo se důrazem na augustinovskou teologii, důslednou aplikaci osvícenecké filosofie v otázkách náboženství a důraz na autonomii národní církve. Za produkt tohoto pozdního jansenismu je možné do značné míry pokládat i holandskou starokatolickou církev, která své společenství s Římem přerušila roku 1723 a vytvořila první (od české reformace a církve podobojí Jana Rokycany odhlédnuto) samostatný církevní útvar (staro)katolického typu, který integroval myšlenky opravných hnutí, zejména ve vztahu k papežské jurisdikci a k národnímu uspořádání

Gerard van Swieten

církevní organizace. K roztržce s Římem došlo původně již v roce 1702, kdy byl utrechtský arcibiskup Peter Codde na udání jezuitů obviněn z hereze, povolán do Říma k vyšetřování a sešazen. Utrechtský arcibiskupský stolec měl být pak nadále obsazován toliko apoštolskými vikáři vysílanými a přímo řízenými z Říma. Utrechtská kapitula se s tímto stavem ovšem nemínila smířit, a když selhala všechna jednání, využila svého starého privilegia biskupské volby a zvolila roku 1723 utrechtským arcibiskupem Cornelia Steenovena, který byl následně vysvěcen misijním biskupem Dominikem Maria Varletem. Holandská církev, která nadále existovala autonomně, po I. vatikánském koncilu zprostředkovala nově vzniklým starokatolickým církvím biskupské svěcení v tradici apoštolské posloupnosti a stala se spolu s nimi zakládající členkou Utrechtské unie.

Takzvaný pozdní jansenismus, zejména v té podobě, jak se dostal k nám, neobsahuje sporné dogmatické názory v nauce o spáse, které Řím odsoudil (a které sám biskup ypreský Cornelius Jansen, podle nějž je tento proud nazván, zřejmě ani nezastával), ale soustředí se spíše na praktické otázky církevní jurisdikce a propaguje návrat k vzoru prvotní církve. Že se v Čechách uchytil zejména v oblasti Sudet, je částečně zásluhou Františka Antonína hraběte Šporka, který nechal přeložit jansenistické

spisy do němčiny a právě v tomto regionu se zasazoval o uvedení v život reformních snah.

Starokatolický upírobijec

Ve Vídni se z myslitelů spojených s pozdním jansenismem vytvořil takzvaný „vídeňský kroužek“, který měl svou poněkud méně významnou obdobu i v Praze. V tomto kroužku se scházeli významní představitelé tehdejšího duchovního i politického života a diskutovali celou řadu společenských otázek od postavení státu a církve, až po lidovou osvětu a mýcení škodlivých předsudků a pověr. Významným členem tohoto kroužku byl již zmíněný profesor Karel Heinrich Seibt a celá řada vysokých církevních představitelů a budoucích biskupů. Jednou z nejvýraznějších osobností, která představuje přímou vazbu mezi nizozemskou starokatolickou církví a našimi zeměmi, byl lékař a blízký rádce Marie Terezie Gerard van Swieten. Ten pocházel z jansenistické rodiny a zažil spor holandské církve s Římem, který probíhal v letech 1705–1723 a vyústil v přerušení církevního společenství a vytvoření holandské starokatolické církve. Roku 1745 byl povolán na dvůr Marie Terezie a od roku 1749 stál v čele rakouské školské správy, a tuto pozici využil k šíření reformních myšlenek vzešlých z pozdního jansenismu a osvícenského katolicismu a k boji proti lidovým pověrám a předsudkům. Jeho pověstný boj proti víře v upíry se dočkal i literárního zpracování, když se stal předlohou pro postavu lovce upírů Van Helsinga v Stokerově románu *Drákula*.

Marie Terezie oroduje za starokatolíky

Kontakty vídeňských reformních katolíků s nizozemskou starokatolickou církví byli

poměrně intenzivní. Swietenův spolupracovník a nástupce Anton de Haen se po svém příchodu do Vídně roku 1754 velmi zasazoval o to, aby utrechtská církev, k níž i de Haen sám náležel, dosáhla na mezinárodní politické scéně uznání. Výsledkem tohoto úsilí bylo prohlášení císařovny Marie Terezie v Římě roku 1769, v němž císařovna označuje utrechtskou církev za oběť nespravedlivého jednání ze strany Říma, za důstojnou součást Církve a žádá obnovení jejích starých práv. V tomto duchu se i dva rakouští biskupové, Joseph Phillip Spaur ze Seckau v roce 1770 a Hieronymus Colloredo-Mansfeld ze Salzburgu v roce 1772 pokoušeli přimět papeže Klementa XIV., aby utrechtskou církev rehabilitoval. Tyto snahy ztroskotaly nástupem Pia VI., který dohodu s Utrechttem odmítl.

Na tomto základním přehledu jsme si ukázali, že reformní katolicismus měl v našich zemích dlouhou tradici a jednotlivé jeho vzájemně se prolínající proudy v průběhu 18. století – zejména pozdní jansenismus a josefinismus – připravily půdu pro pozdější rozšíření starokatolických myšlenek. Již v této době jsou zřejmá dvě centra, s kterými se v dějinách starokatolictví na našem území budeme stále potkávat – Vídeň a severní Čechy. Většina těchto reformních snah se odbývala v německy mluvících kruzích, ale ani českojazyčné duchovenstvo nezůstávalo v reformních myšlenkách pozadu. V příštím díle našeho seriálu se proto podíváme právě na tyto proudy a na to, jakou roli sehrál v přípravě starokatolictví Bernard Bolzano a litoměřický kněžský seminář.

✉ Petr Jan Vínš

Noc kostelů

V pátek 23. května se po celé republice večer a v noci opět otevřely kostely svým návštěvníkům z řad věřících, nevěřících či hledajících. Do celé akce se zapojilo rekordní množství kostelů a modliteben. Například v Praze se akce poprvé účastnily všechny křesťanské církve, které jsou řádnými nebo přidruženými členy ekumenické rady církví. Speciální pozornost byla věnována „neviditelným kostelům“, tj. modlitebnám, které jsou ukryty v činžovních domech nebo na netradičních místech. Ve většině kostelů byl, kromě možnosti návštěvy a promluvy se zástupcem dané církve a duchovním, připraven kulturní či jiný zajímavý program. V odpoledních hodinách se pamatovalo i na děti. Stejně jako v minulých letech se zapojilo i nemálo starokatolických kostelů a kaplí, jako například pražský katedrální chrám sv. Vavřince na Petříně, rotunda Nalezení sv. Kříže, kaple sv. Máří Magdaleny, kaple Kristova vzkříšení ve Zlíně (kde prováděli farnici v hraběcích kostýmech), jablonecký kostel Povýšení sv. Kříže, kaple sv. Cyrila a Metoděje v Brně, kostel sv. Jana Evangelisty v Šumperku a další. Zajímavá situace byla například v Soběslavi, kde starokatolíci, nemají vlastní kostel, nebo kapli a noc kostelů organizovali v římskokatolickém kostele sv. Marka, který je dlouhodobě pronajat městu a díky tomu je využíván ke svatebním obřadům, nebo například i svátečním bohoslužbám Starokatolické církve v ČR. Přestože celý pátek sužovala republika nepřízeň počasí, což se projevilo na poklesu celkového množství návštěvníků, přišlo si prohlédnout naše kostely několik tisíc lidí. Atmosféru celé „noci“ dokumentují připojené fotografie z jednotlivých farností.

✉ Jiří J. Konvalina

Máme opravdu otevřeno?

Letos jsem čtvrtým rokem organizovala program Noci kostelů u sv. Vavřince na Petříně a v rotundě sv. Kříže a znovu mě to přivedlo k přemítání o významu celé akce a o tom, co chceme a můžeme návštěvníkům nabídnout. Přičemž mě napadlo, jestli my tu Noc kostelů tak trochu nepodceňujeme.

Jistě, během celého roku pořádáme akce pro naše farníky, ale jak často se doopravdy obracíme k lidem zvenku? Shodneme se zřejmě na tom, že v dnešní době je nejdůležitějším evangelizačním prostředkem křesťan sám, to jak se chová, jak věrohodně na ostatní působí svým životem. Právě Noc kostelů je naprosto jedinečnou příležitostí k osobnímu působení na veřejnost. Ne ani tak proto, že bychom očekávali, že se začátkem června všichni návštěvníci zatouží svažít v křestním bazénku, ale proto, abychom jim ukázali, že my křesťané nekoušeme a dá se s námi docela normálně mluvit. Zdaleka největším úkolem Noci kostelů je totiž obrušování hran mezi církvemi a lidmi, kteří by do kostela jindy třeba ani nepřišli. Je to krásná příležitost začít se s lidmi naprosto přirozeně bavit a poskytnout jim pozitivní zážitek spojený s církví, která má v naší společnosti často tak pošramocenou pověst. Další nespornou výhodou je, že návštěvník Noci kostelů bývá upřímně zvědavý. Takže je na nás, abychom mu nabídli stručné a jasné odpovědi a dostatek informačních materiálů (teď nemám na mysli oficiální, ale zejména ty připravované farnostmi). Na rozdíl od řady

lidí, kteří do kostela náhodně zajdou během roku, se totiž návštěvník Noci kostelů vyloženě těší, až se o církvi a kostele něco dozví, či na konkrétní bod programu.

Nemám bezprostřední srovnání s počty návštěvníků v jiných kostelech, ale do rotundy, kde jsem byla poslední čtyři Noci kostelů, návštěvníci pokaždé proudili v hojném počtu. Snad proto, že je rotunda v centru, snad proto, že je tak malá a možná i proto, že každý rok při Noci kostelů prší a lidé se chtějí schovat. Ať už je pravý důvod jakýkoli, neznám žádný jiný den v roce, kdy by se před rotundou tlačili návštěvníci chtíví vstupu a kdy uvnitř bylo narváno jak v tokijském metru.

Mít plný kostel je jistě radostné, ale na druhou stranu i velmi zodpovědné a dojem, který si ten večer návštěvníci odnesou domů, je možná o to důležitější, že se často jedná o lidi hledající. Jinak se totiž věnujeme spíše mediální

propagaci zejména prostřednictvím pořadů orientovaných na křesťany. Samozřejmě to neznamena, že reportáž v křesťanském magazínu, nebo rozhlasová bohoslužba nemůže zaujmout hledajícího, či naprosto nenáboženského člověka. Ovšem Noc kostelů má v tomto ohledu tři nesporné výhody: je pro nábožensky nezaměřenou veřejnost přímo určena, je výborně oficiálně propagována a nabízí neformální osobní setkání mimo liturgický provoz. To vše determinuje Noc kostelů jako výjimečnou pastorační příležitost a je na každém z nás, jak přispějeme k využití jejího potenciálu. Cílem této drobné úvahy bylo připomenutí skutečností, které sice nejsou nové, ale možná je dobré na ně občas znovu poukázat, abychom si uvědomili, jak mocný nástroj se nám každým rokem dostává koncem května do rukou.

☒ *Lucie Kodišová, farnost Praha*

Na sv. Vavřince opět bude pout!

Již tradičně na svátek sv. Vavřince bude v katedrálním chrámu a v přilehlém okolí konat Svatovavřínecká petřínská pouť. Letos nám spadá 10. srpna přímo na neděli a tak budeme patrocínium katedrálního chrámu slavit přesně.

Program bude opět začínat průvodem, který povede sv. Vavřinec, od lanové dráhy ve 13⁰⁰ hodin. Děti se pak můžou opět těšit na hry, výtvarnou dílnu a spoustu radostné muziky od kapely Euphorica. Tentokrát se budou moci děti i některé jejich písničky naučit.

V 17 hodin začne eucharistická slavnost, které bude předsedat náš biskup Dušan Hejbal, a po bohoslužbě se budete moci těšit na vystoupení katedrálního varhaníka Vojty Starého s jeho novou kapelou.

Program bude skutečně bohatý, tak neváhejte a přijďte s námi oslavit sv. Vavřince hudbou, divadlem, hrami či společenstvím při eucharistické hostině.

Zprávy

Beseda s Aloisem Sassmannem v Českých Budějovicích

V úterý 1. dubna 2014 se v českobudějovickém klubu 51+ uskutečnila beseda s názvem „Splnit si svůj sen“ s našim táborským farářem Aloisem Sassmannem. Ten před sálem plným posluchačů hovořil o svém životě, hledání a následném přestupu do Starokatolické církve v ČR, životě kněze s rodinou, koníčkách, knihách a dalších tématech, která posluchače zajímala.

Návštěva biskupa Dušana ve Zlíně

V neděli 11. května 2014 navštívil při pravidelné vizitaci zlínskou farnost biskup Dušan. Při bohoslužbě si farníci spolu se svým biskupem Dušanem a s farářem Pavlem připomenuli patnáctileté výročí působení starokatolické církve na Zlínsku, která je toho času nejvýchodněji položenou farností v republice. Možnost k rozhovorům byla i během společného obědu v nedaleké restauraci.

Památka sv. Jana Nepomuckého v Pelhřimově

V neděli 18. května 2014 slavila pelhřimovská farnost památku sv. Jana Nepomuckého, který je patronem této farnosti. Na tuto událost přijel do obce nejen biskup Dušan, ale i kněží z okolních farností – Václav Pavlosek z Havlíčkova Brodu, Alois Sassmann z Tábora a Aleš Svoboda ze Soběslavi. Vzhledem k tomu, že slavnostní bohoslužby se účastnilo mnoho našich věřících, proběhla eucharistická slavnost v propůjčeném kostele sv. Víta, který je ozdoben nádhernými freskami. Tím však radost ze společenství neskončila. Po bohoslužbě většina přítomných vyrazila na agapé do blízkého objektu, který si Pelhřimovští půjčují na ostatní bohoslužby a jiné společné aktivity.

Rozhlasová bohoslužba z Jablonce

V neděli 14. září 2014 bude Český rozhlas 2 znovu přímým přenosem přenášet bohoslužbu Starokatolické církve v ČR. Eucharistická slavnost bude poprvé přenášena z farnosti v Jablonci nad Nisou. Předsedat bude biskup Dušan Hejbal.

Pro usmání

Jsou tři. Američan je slepý, Angličan je ochrnutý a na vozíku a Čech má zlomenou ruku. Najednou se před nimi objeví Ježíš Kristus a ptá se, co pro ně může udělat. Američan řekne: Chci znovu vidět. Ježíš mu přejede přes oči a Američan opět vidí. Pak přejede Angličanovi přes nohy a Angličan opět chodí. Čech v tu chvíli nervózně povídá: Ještě než, Ježíši Kriste, začneš něco dělat, pamatuj prosím na to, že mám napsanou nemocenskou ještě na 4 týdny!

Noc kostelů 2014

